

Numărul 44 Oradea-mare 29 oct. (11 nov.) 1900 Anul XXXVI

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Psycheea.

(Urmare.)

De ce tremuri? am întrebat pe Psycheea.

„Nu mi-a putut răspunde nimic de spaimă, ea și cum ar fi vedut și cunoscut pe cineva strecurându-se ca o nălucă în apropierea noastră.

„Eu n'am putut zări pe nimeni, de oare ce în acel moment n'aveam ochi decât pentru Psycheea.

„Și pe când me încercam să descifrez în privirea ei situația împregiurărilor prin care treceam, de-odată auzul meu fu bruscat impresionat de un ah! pornit din peptul ei.

„Apoi în aceeaș clipă, fără a-mi da vre-o lămurire, simții frageda-i buză cătând să ajungă globii ochilor mei.

„Ultima sărutare părea că am simțit-o din sbor și pe când acum me încercai să o apropiu de mine, o vedui cum înaintă de a se perde pe o potecă de unde venise, cum imi făcea semn cu mâna — semn de adio. Și n'am mai vedut-o. Din tufiș doar am putut distinge cu multă greutate înteu un glas mus-

trător, apoi glasul ei dulce rugător: — „Îl ador mamă, iartă-me!“ „Ah, am înțeles totul! Eram spionați, supraveghiați de aceea înaintea căreia căreia păcătuiam, de vreme ce ne îndrăgostiam fără voia ei. Dar dragoste însemnează aceea când urmează să se amestece voia celui de al treilea, Antigona?”

„Învoire, conveniune — nici odată dragoste. „Am început să tremur ca un laș.

„Mi-am zis: să merg să o scap de dojenile mă-sei, să-i afirm că Psycheea e un inger nepetăt, dar cu ce drept? Cine sânt eu, am reflectat?

„La gândul că mamăsa și restul lumii me va privi cu dispreț, am roșit de mânie. Cu câteva clipe în urmă n'am mai auzit nimic și astfel în urma unei scurte fericiri, am moștenit în locu-i durerea eternă, care mi-a ruinat sufletul.

„Și, cu sufletul zdrobit, m'am depărtat de locul acela sfințit de dumnezeasca ei ființă...

În vârful genelor ochilor lui căprui — Antigona zări strălucind o lacrimă diamantată, apoi lăsându-i jos îi curseră de a lungul feței mai mulți stropi, a căror

Cine me iubește?

urmă Kama o făcù să dispară repede cu batista. Dar Antiona mai slabă de fire plângea acum de abinele.

Dragostea lui mărturisită cu atâta sinceritate, peripețiile și amănunțimile ei, pe cât o urmăse, pe atât o desearse.

La început fusese severă în rechisitoriul contra sexului ei, afirmase niște adevăruri crude tocmai pentru motivul de a-l sustrage ori cărei alte ființe și de a isbuti să-î câștige inima.

În urma celor auzite înse, slabă speranță i mai rămânea. Prin urmare, plânsul ei eră motivat de doue cause: că iubirea lui Kama eră adevărată și urmările ei fatale, trebuia să-l ducă la un pesimism sincer și că nu va isbuti să se substituie Psycheei.

Ah și cât de mult ar fi dorit să fi fost ea Psycheea! Să se fi știut iubită o zi de un Romeo, un Hamlet, ori Kama — îi prețuia cât toată vecinicia. La ce ar mai încercă prin urmare să întoarcă soarele din cursa lui?

În fundul inimei totuș o speranță îi licăria întoemai ca lumina palidă a unei candelă la crucea unui mormânt.

Poate că se va înduioșă de suferința ei, se gândia Antiona; căci ea de și nu și-o spusese încă, înainte înse de a-î auzi povestea, îl iubise și îl iubiă.

Dar cum ar fi putut acum să-î vorbească de amorul ei, când Kama departe de a se gândi la acest lucru, se spovedise ca unui duhovnic.

— Plângi Antiona?

— Plâng — zise dânsa. Apoi: m'aũ impresiionat așa de adânc cele ce mi-ai povestit!

— N'am ajuns încă la sfârșit, de aceea ascultă, nu mai avem mult:

„Ce devenise Psycheea oare, unde putea fi ea, pe cine aș mai fi întreat de astă-dată?”

„Suspinelor mele dureroase ecoul pustiului le respundea acum. Nu se mai arată chipul ei angelic pe după cotitura acea. Însedar mai bătoriam de a curmeziș pădurea cătu-i ziua de vară lungă și dogoritoare. Într'o zi, tot rătăcind, am putut da ochi cu tinerul acela chipeș care-mi adusese prima ei serisoare.

„La întrebarea mea: unde-î Psycheea — a dat din umeri și respunsul lui vag nu m'a mulțumit de loc.

— „Socotese dle, mi-a zis, că a trimis-o de aci și a închis-o la școlile elea mari din București; așa mi se pare mie după câte am înțeles“.

„O vară întreagă am perdut-o hoinărind pe câmpuri, prin pădure și prin văi, dus de gândul că doar oiă mai întelni-o.

„Trecuse doi ani de atunci, când într'o zi, surioara unei vecine a noastre de lângă casele părintești, sosind de vacanțe în familie, cetise într'o revistă la care eră abonată familia-î, o nuvelă intitulată „Psycheea“ în care zugrăviam, cum me pricepeam pe atunci, prima mea întelnire cu dânsa.

— „Citind nuvela dtale, am simțit, imi spuse dânsa, un fior din creșcet până în tălpi, fapt care me determină să te caut mai repede decât aveam la început nevoie de dta, să-ți cer lămuriri în privința fondului subiectului ce tratezi.

„Fata aceasta se numia Zina, eră tare deșteaptă și una din premiantele clasei sale, pe lângă acestea, nu-î lipsia nimic spre a fi și drăguță.

— Și pentru ce te interesează fondul subiectului meu, dșoară Zina, am întreat-o?

— Îți voi spune dle Kama, zise dânsa aproape înecată, căci părea că un nod i se pusese în gât.

„După ce se reculesc, încep să-mi povestescă cu glasul îndurerat:

— Eram colege dle Kama. știu tot ce s'a petrecut între dta și dânsa.

„Înainte de a-ți ceti nuvela, șcieam faptele din fir până în ată și după ce am cetit-o, am vădut cum dta prin puterea artei, Psycheea prin acea a graiului și a memoriei...

— Cum? cunoști pe Psycheea, dta...? Unde este ea acum? am țipat nebun de bucurie că găsisem în sfârșit o ființă care să-mi vorbească de dânsa... Și zici că ai vădut-o, de curând, că ai vorbit chiar cu Psycheea sufletului meu? Oh, Ddeule, și dânsa nu m'a dat uitării, tot se mai gândesc la mine? Atunci de ce n'a mai căutat să me întelnească în pădure?

„Întrebările mele isbucniau ca lumina șerpuitoare dintr'un artificiu, la care Zina foarte calmă imi respunde:

— Da, o cunosc, dle Kama și cum am zis, când am comparat spusele ei cu scrisorile dtale, am vădut că sânteti așa de esacți încât s'ar crede că v'ați împrumutat unul de la altul gândurile și simțirile.

„Cu ochii înroșiți de lacrimi imi povesti șermana Psychee, nenoroecul ce a urmărit-o în doue rânduri, făcând-o să indure din pricina iubirei sale cele mai aspre muștrări pe care nu le-ar fi meritat nici odată ea de la mamă-sa.

„Îi zisese: fiică nedemnă, că are apucături rele, și mersese până acolo încât a blestemat-o. O ținuse în institut închisă și 'n lunile de vacanță. De dragul ei rămăsesem și eu în institut.

„Atunci ea își deschise inima întreagă înaintea mea. Mi-a povestit cum mamă-sa a urmărit-o în pădure și cum în urma explicațiilor dintre amândoue, i s'a interzis Psycheei de a mai eși din curte afară, și i s'a spus ca să nu se gândească la Kama, de oare-ce dânsa nu va consimți nici odată.

— „Am rugat-o cu lacrimi în ochi“, imi spunea șermana fată, dar toate rugămintele mele s'aũ isbit de inima ei ca o stâncă.

„Închidându-me aci în institut, de și mi-a luat ori ce speranță de a-l mai vedea, totuș a făcut ca iubirea mea să crească și să nu pot trăi și gândi decât despre dânsul.

„Din prima mea iubire, nevinovată ca floarea crinului, cum veți scumpa mea Zina, mama a făcut o crimă.“

— Își apucă tēemplele svăcninde în amēdoue palmele și plângea șermana, în neșcirea altui decât a mea încât cădând în leșin — o reinviam stropind-o cu apă rece.

„Eu și mai slabă decât ea, în loc să o încurajez și prin cuvintele mele raționale să o fac să te șteargă din minte, din contra me înduioșiam și prin plânsul meu i-alimentam suferința. Plângeam așa amēdoue până ni se înroșiau ochii și nu mai zăriam decât ca prin sită. Psycheea slăbia pe zi ce trecea.

(Finea va urmă.)

PETRU VULCAN.

A s f i n ț i t .

*Se pierde 'n ceață cea din urmă rază,
Din munți coboară lin tăcuta seară;
Din când în când, în liniștea de-afară,
Auzi lătratul cânilor de pază.*

*Înceat' acum șirașul lung de cară
Și multe umbre pe câmpii s'așează;
Un june ce pe prispă mai visează
Sfârșește-o doină 'n noaptea cea de vară.*

*În frunze-î ca de glasuri tainic șopot,
Încet, încet, o rugăciune sfântă,
În vânt adoarme dangătul de clopot.*

*Domneșce pretutindenî pace-adâncă,
Nici greerî în iarbă nu mai cântă;
Doar dragostea veghiază 'n noapte încă!*

Iunie, 1900.

SORIN.

Cea mai frumoasă.

Acusatul se ridică și în sală toate capetele se pleacă spre el, curioase.

Vocea sa, înăbușită la început, se limpedi încetul cu încetul, deveni sonoră, și fără să ascundă nimic, își spuse toată viața, toate suferințele!

— Am întîlnit-o vara trecută.

Ședea la poalele unei păduri care eră în marginea drumului. Lăsase să-î cadă cartea pe care ceția și, cu brațele obosite, cu ochii perduți în zare, părea, la umbra arborilor care o învăluia pe jumătate, că e o statuă a cugetării.

O contempla; pîrul ei aurîu îi încongiurá capul ca o aureolă. Și inima mea porni spre ea, precum prizonierul se duce spre soarele vesel, fascinat, euceric, gata la ingenunchiare, gata la robie.

Me apropiai, păru că nu me vede. Scosei un suspin de estas și mi se păru că vocea ei clară ca un reșunet de cristal, seamănă cu un gemet.

Îndrăsnii s'o privesc. Degetele îi ascundea fața. Zicea:

— Ori cine vei fi, fugi, lasă-me, vezi-ți de drum. Simt nenorocirea, depărtează-te de mine. Dacă umbli după bucurie, nu me privi. Dacă dorești fericirea, pleacă. Sunt nenorocirea.

O întrebai:

— Nu cumva ești vr'o prințesă blestemată la naștere de vre-o ursitoare rea? Nu cumva ești părăsită de vr'un amant dobitoc pe care-l iubi ai? Nu cumva ești un inger care regretă cerul? Durerea dtale nu se poate mîngăia?

Părea că se roagă:

— Lasă-me, lasă-me, dacă ții la liniștea vieții dtale, dacă nu vrei să suferi în fiecare zi, în fiecare minut, în fiecare clipă; lasă-me dacă nu vrei să înduri chinul care-ți va invenina inima, care nu-ți va da nici pace nici odihnă, care te va chinuî veșnic. Ah! lasă-me, pleacă, nu me întrebă.

— Cine ești?

— Aide, nu căută să afli, pentru fericirea dtale, pleacă.

— Nu pot să-ți vorbesc?

— Nu trebuie să m'ascuți.

— Nu pot să te privesc o clipă? Nu pot să-ți ved' ochii? Te temi să nu faci gelos pîriul care curge la picioarele dtale?

— Nu trebuie să me veđi.

— Cine ești?

— Dacă-ți spui, te nenorocesc.

— Fie; dar vreaú să șciú; vreaú să te ved'.

— Încă o dată, pleacă.

— Nu; vreaú să șciú cine ești.

— Bine, dacă vrei. Dar, peste un ceas o să fii desnădăjduit, o să-ți pară reú că m'ai întîlnit și stăruința dtale e deja începutul nenorocirei.

— N'o să-mi pară reú, voi binecuvîntá clipă în care te-am veđut.

— Vrei?

— Te rog.

— Cine sînt? Cu atát mai reú, n'ai să mai cunoșci bucurie, n'o să mai ai decát dureri. Cine sînt? Cu atát mai reú pentru dta. Sînt cea mai frumoasă fată din lume.

Se ridicase. Cu totul în lumină, părea că planează într'un nor de soare. Ochii negri, adânci, sub pîru-i de aur, străluciau, dominau, stăpâneau.

Zicea în batjocură:

— Sînt cea mai frumoasă fată din lume, m'a-udî, cea mai frumoasă fată din lume. Ce cauți aci? Nu te temi de puterea mea vrăjitoare, de trista mea putere? Bagă de seamă.

Fermecat împreună mînile.

— Da, ești cea mai frumoasă, ești aceea pe care o căutam, pe care sufletul meu îngrijat o doriá, o chemá, o așteptá. Ești cea mai frumoasă, ești aceea pe care o iubesc.

Începú să riđă cu hohot.

— Me iubești, deja! ... Te iubesc! De câte ori n'am auzit cuvintele astea „Te iubesc!“ cuvinte cari sînt izvorul tuturor bucuriilor și pe cari eu le primesc ca o injurie și ca un blestem. Cuvinte adorabile pentru toți, dar crude pentru mine. Cuvinte adevărate uneori, totdeauna false și ipocrite când sînt adresate mie.

Zăpăcit îngânam:

— Ești cea mai frumoasă și te iubesc.

Se supără.

— Ah! taci, minți, saú mai bine te înșeli. Cređi că me iubești și ești gata să me blestemi, să me urșeci. Ești ca toți ceialalți. Iubești ochii, pîrul, corpul, gura mea, și toate astea nu sînt ale mele. Oh! aș vrea să fiú urită, să nu mai auz minciunile astea, să nu mai sufer soarta de-a fi iubită de toți și să nu pot cunoașce amorul unuia singur.

Lacrămile îi curgeau, îi ghiciam desnădejdea, dar n'o pricepeam.

— Și de ce cređi că n'o să găsești acest amor adevărat, sincer și curat?

— Pentru că nu se poate iubi cea mai frumoasă fată din lume, pentru că odată cu amorul nașce și îndoiala. Ah! îndoiala, gelosia grozavă care distruge tot; iată ceea ce se simte pentru mine, iată de ce toți aceia cari m'aú iubit aú fugit desnădăjduiți și nenorociți, nevoind, neputend să me crează. Aú venit și aú plecat unul după altul, nevędend că me chinuiesc cu bănelile, că me insultau cu lașita-

tea lor. Nu le ceream decât încrederea și ei nu-mi acordaui nici credința ce se dă celei mai frumoase fete din lume.

Vorbele cădeaui amare de pe buzele ei. Cât trebuie să fi suferit, ea, care nu mai avea nădejde! Dar ea care eră cea mai frumoasă, nu fusese și cea mai nenorocită?

Îi zisei:

— Te voi crede eu, în totdeauna.

— Sperî?

— Sînt sigur.

— Toți aui cređut și toți aui plecat; când bănuiala va veni, vei face ca ei.

— Nici odată, îți jur.

— Jurămîntul va dispărea, ca și amorul dtale.

— Amorul meu nu va avea sfîrșit.

— Se va sfîrși în ziua în care va începe în-doiala.

— Nu me voi îndoi nici odată dacă me vei iubi.

— Te înșeli.

— Spun adevărul.

— Ești simplu sau prost.

— Sînt acela care iubesc.

— Când nu iubești, urăști și ura trăește. E mai bine să ne despărțim.

— Amorul e mai puternic ca ori ce. Dă-mi mîna, fi nevasta mea.

— Datoria mea e ea să te refus pentru fericirea dtale.

— Nu va fi fericire pentru mine fără dta.

— O să-ți pară reu și voi suferi ca dta.

— Împreună, nu vom suferi.

— Ei bine, fie; și facă cerul să fi spus adevărul.

N'audi răspunsul meu pe când îi sărutam mîna. Peste câteva luni eră nevasta mea.

Octobre, novembre, decembre trecuă repede, cum trece o zi de fericire, plină de soare.

Octobre, novembre, decembre, trei luni, cari nu fure decât un vis delicios, trei luni de amor și de fericire cari ar fi ajuns să lumineze o viață în-treagă.

A doua zi după nuntă, am plecat, strînși unul de altul, la întemplantare, căutând singurătatea.

Eram fericiți, încredători în fericirea pe care o cucerisem, siguri de viitor.

— Departe de lume, imi zisesese, departe de oameni, ori unde, numai să fim singuri.

Întemplantarea ne aruncă în Elveția. Aci se strecurară cele trei luni fericite. Și puteam noi găsi o țară mai deliciosă: Totul ne vorbiă de amor. Fiecare piatră, fiecare colț amintia ceva depărtat, melancolic și turburător.

Toate vai! aui un sfîrșit. Ocupațiunile și afacerile mele me chemaui în capitală. Trebuia să plecăm, să ne luăm rămas bun de la acele locuri pe cari aveam să nu le mai vedem nici odată!

Când sosirăm în capitală, ningeă. Inimile ca și corpurile ni se înfiorară.

Se strînse de mine, me întrebă:

— Me mai iubești?

Răspunsei:

— În totdeauna.

Cădurăm de odată din vis în realitatea tristă, și furăm siliți să intrăm în lume, să-i primim legile, să-i suferim cerințele.

Și suferința veni. Când petreceam mai multe ceasuri departe de ea, me întrebam mereu:

— Unde e? Ce face ea?

Aceste două întrebări erau mereu în gura mea; le ziceam fără voce.

Dacă se ducea undeva, imi ziceam: „a fost privată, i s'a spus vorbe de admirație.“ De ce nu-mi spunea aceasta? ca să nu me mîhnească, de sigur! Vai! nu putea să împedice ca durerea să nu intre în mine. Suferiam, suferiam! Nu eră bănuială încă și totuș deja începuse temerea de bănuială.

În ultima zi de februarie, trebuia să ne ducem la un bal.

Nu știu ce presimțire aui, dar fui gata să zic:

— Nu mai mergem.

Dar părea fericită, risei de mine, me întrebă dacă o luasem s'o secvestrez, s'o lipsesc de toate plăcerile.

O să fie cea mai frumoasă, eu atât mai bine dacă o să petreacă.

Avu succesul pe care-l merită. Petrecui o seară grozavă. Abia dacă am putut să-i vorbesc. O urmăream în vârtejul valsurilor nebun de turbare, gelos până la nebunie. Trecui, la întemplantare, prin saloane, și ajunsei într'o grădină.

Cum intrai o zărî; ședea sub niște plante, un tiner plecat spre ea îi vorbiă. Simți în inimă o lovitură grozavă, ca și cum aș fi fost străpuns de o lance otrăvită.

Tinerul eșise, ea se ridicase și venia la mine zimbitoare. Se vede că durerea imi descompusese fața, căci se opri îngrijată și me întrebă:

— Suferi, ți-e reu?

Făcui semn că nu. Me întrebă iar. Nu puteam să vorbesc. În sfîrșit, putui să plâng, și, fiind că ea me întrebă mereu, zisei fără voie, rușinos de slăbiciune, de bănuelile mele:

— Me iubești numai pe mine, nu e așa? Spune că me iubești numai pe mine?

Me privia, chipul i se contractă de suferință, o rugai:

— A! răspunde-mi, te rog, răspunde-mi.

Ea răspunse:

— Va să zică s'a sfîrșit. Ori ce ți-oî spune, ori ce oi face, n'o să me credi! S'a sfîrșit, indoiala a venit și în acelaș timp a plecat stima. S'a sfîrșit și eră sigur, viața dtale e otrăvită pentru totdeauna. Cel puțin, am gustat fericirea perfectă. Câți pot să zică tot așa și asta nu prețuește cât o viață în-treagă? Oh! prietene, bietul meu prieten! Să se sfîrșească dar totul.

Eram în genunchi, lângă ea, cerendu-i iertare, dar ea se dete înapoi.

— N'am de ce să te iert, căci ai dreptate, iubesc pe altul.

Me ridicai. Nu mai eram om, simți sângele că me orbește, că me înăbușe, o apucaui de mîni:

— Nu e adevărat, minți?

Ea răspunse încet, și, nebun ce eram, nu știui să citesc în ochii ei durerosul său sacrificiu, nu putui să înțeleg că ea preferă să moară prin mine decât să trăiască despărțită de mine prin indoiala care nu me mai părăsiă; răspunse încet:

— Iubesc pe altul!

Și-mi întinse gâtul.

O omorii.

C E N U S O T C A .

În codru.

*Adoarme codru liniștit,
Pierdut într'un descântec,
Isvoarele spun de iubit
Un cântec.*

*Și-atât în farmec s'a muțat,
Că 'n tremur aiurează,
Când luna 'n mersu-î trăgănat
Visează.*

*Și lacul a 'ncețat, pierdut,
La valuri ca să prindă
Și luneî dragi i s'a făcut
Oglindă.*

*Și-i plâns de doină 'n codru 'ntins
Din doruri dulci, sihaștri,
Tremurător, cu farmec prins
Din aștri.*

*Și-așá-s pustiú ! și 'n pribegit
M-alin de-un basm într'ensul :
Un basm sërman ce mă-a 'ndrăgit
Doar plânsul.*

ALEX. ST. VERNESUU.

Dumneșeule, ce me fac ? ...

Mamă, nu mă pot, me înecă ...
Și mama se uită din nou cu ochii plini cu lacrimi la fiul seú, care zăcea bolnav. Și ca el să n'o vadă cum îi vine să plângă, cum tremură, își întoarse capul.

Bolnavul eră un tiner de doue-zeci de ani. Eră întins pe un pat sarăcăcios de fer, în fundul unei odăi scunde și întunecoase. O luminare mică ardea pe o măsută lângă patul lui și-i lumină fața galbenă și uscată.

De patru săptămâni de când sta în pat, tusea nu-i măi da pace; o tuse lungă și seacă, care-l făcea să se scoale și să se țină cu mânilor de pept. Și de câte ori tușiá, se uită lung prin odaie, cu ochii tulburii și pe urmă își opriá privirile în ochii mamei. Pe amândoi obraji i se iviá o roșeață vie, care îi dispărea cu încetarea tusei.

Iar mami i se rupea inima când îl vedea; zile întregi sta aiurită, abătută și mulțime de gânduri triste și posomorite îi treceau prin minte. Îi eră frică să-l privească multă vreme, cum sta nemișcat, palid, ca un mort și aproape fără viață, căci îndată lacrimile îi inundaú fața și nu vrea, ca el s'o vadă vreodată că plânge.

Într'o zi, când el tușiá, a vedut-o ștergându-și ochii de lacrimi.

— Mamă, de ce plângi? A spus doctorul, că nu măi scap, nu-i așa? Da, da, știú!...

Și o horecșială îi eși din pept, ca un gemet surd, înăbușit.

Și cum eră sculat, cădú pe pernă și obosit de-atâta tuse, ațipi. Mama lângă el, speriată, îngrozită, își puse mâna la inima lui, îi pipăi pulsul; nu-i veniá să creadă par' că, că măi poate trăi și totodată se îngrozia și fiori îi treceau prin tot corpul la gândul, că poate s'a sfêșit.

Dar se măi liniști, observându-i resuflarea greoaie și simțindu-i bătăile pulsului.

Și cum sta înmărmurită, uitându-se la fața lui stinsă, într'o clipă îi trecú prin minte toată viața lui. Cu câtă grije, cu câte necasuri îl ținuse la școală atâta vreme! Făcuse datorii, se împrumutase de la toți cunoscuții creșdend, că el îi va reînapoia toate cheltuielile, când va fi și el ceva, când va ocupa vre-o funcție. Și la sfêșitul anului trecut, ce vesel și cu câtă nemărginită bucurie sufletească veni el la ea, cu diploma de bacalaureat în mână.

— Uite mamă, îi dișe, tot n'ai cheltuit înședar! Acum să-mi dai să me duc și eú undeva, să me resuflu.

Și biata mamă a făcut ce-a putut și i-a dat vre-o câțiva lei să se ducă la țară, la niște rude, căci de multe ori spunea el, că după ce va sfêși liceul, ar avea mare plăcere să stea câtăva vreme la un sat, să-și petreacă în liniște.

Dar tusea lui îi înterupse șirul gândurilor. El se ridică, ținându-se cu mâna de pept, d'abiá măi putend resuflá.

— Mamă, me înec, adu ligheanul ...

Și ea aduse repede ligheanul și îl ținú înainte.

Când îl duse înderét, eră aproape plin cu sânge. El voi să se razime pe mână, să măi stea în sus, dar mâna i se îndoi de la cot și cădú pe pernă. Mama se întoarse și se aședă lângă el.

I se părea, că are înainte un cadavru. Ochii îi erau în fundul capului, fața ea de mort și fruntea încrețită de suferință.

— Mamă ...

Și începú să resuflé greú de tot, să horecșiască și se uitá prin casă cu ochii perduți, cu privirea vagă, rătăcită.

Ea se lăsase pe pat lângă el, îl cuprinse cu amândoué mânilor și-și lăsă capul pe pernă, lângă al lui. Simțea în ea o durere neînchipuită, simțea că-i slăbesc toate puterile, că se nimiceșce și d'abiá se stăpâniá să nu isbucnească în hohote de plâns, să-și descarce sufletul de atâtea chinuri. Nu măi șeica ce face și unde se găseșce; sta aiurită, speriată, îngrozită și se uitá la el cu ochii umflați și roșii de plâns.

Peste doue ceasuri se sfêși, dându-și cea din urmă suflare în brațele mamei.

Îl înmormântă a doua zi, fără nici o ceremonie, ca pe un sărac.

Iar mama întorcându-se de la înmormântare, neună de durere și disperare, cădú leșinată înaintea icoanei din părete:

— Dumneșeule, ce me fac ?...

Brașov.

St. Russu.

În lumea asta numai risul e lucru serios.

*

Insultele când le aruncăm sânt vorbe, când le primim sânt pietre.

D. Teleor.

Despre masagiū.

Masagiul general al corpului, foarte întrebuițat încă din antichitate în Orient, de unde-și are originea, constă într'o serie de apăsări, fricțiuni, tocări și frământări sistematice, urmate de anumite tracțiuni și mișcări ale articulațiilor, ce se esecută la eșirea din bae, în scopul de a stimula vitalitatea mușchilor, a activă funcțiunile pielii și a favorisa nutrițiunea în genere a întregului organism.

Ca și pentru hidroterapie, uniți empiricii, bucurându-se de o mare îndemânare și obținând foarte adesea rezultate bune, au căutat să facă din masagiū un mijloc universal de tratament pentru toate boalele. Înse, de și important și foarte folositor, nu trebuie practicat decât în anumite cazuri, după ce există o deplină siguranță asupra naturii boalei și a fazei în care se află.

Masagiul face să dispară în scurt timp obseala.

Este de o mare utilitate în combaterea durerilor musculare sau nevralgice generalizate ori limitate la unele regiuni ale corpului, cum e foarte adesea regiunea șalelor.

Prin acțiunea sa întăritoare, convine cu deosebire în casurile de debilitate și anemie.

Masagiul parțial, acela care se esecută asupra unor organe bolnave, dă rezultate foarte bune în următoarele cazuri:

În scrânteli și în fracturi, după ce au trecut câteva zile de la aducerea încheeturei sau oaselor la locul lor. Avantagiul masagiului constă în aceea că grăbește vindecarea și împiedică atrofia (slăbirea) mușchilor.

Aceleași rezultate bune se obțin de la masagiū în paralisii.

În inflamațiile închieturilor, după vindecarea lor, masagiul favorisează revenirea mișcărilor la starea normală.

În varice (dilatarea vinelor, boală ce se observă foarte des la picioare până la genuchi și însoțită de multe ori de ulcere), masagiul înlesnind circulația vinasă, îndepărtează stagnarea sângelui, dă putere țesăturilor bolnave, scade greutatea pe care o simte bolnavul și grăbește vindecarea rănilor.

În boalele stomacului, masagiul dă rezultate bune contra dilatării, prin aceea că tonifică pereții organului și mărește forța de contracție a mușchilor. S'a probat că masagiul regiunii stomacului, în timp de 10 minute, ar înlesni digestia, care s'ar efectua cu o $\frac{1}{2}$ or $\frac{3}{4}$ de oră mai repede.

În fine, în unele boale de femei periuterine și pelviperitonite, masagiul întrebuițat după dispariția or cărei urme de infirmitate, poate fi de mare folos.

Masagiul se face zilnic și în unele cazuri de 2 ori pe zi. El trebuie să aibă o direcție ascendentă, adică de jos în sus, urmând direcția sângelui vēnos, care se întoarce la inimă. Fiecare ședință poate avea, după împregiurări, o durată de la 10 minute până la o $\frac{1}{2}$ oră.

DR. I. POENARU.

Poesii populare.

— De la Vașcoi. —

Se drumul Aradului,
Merg feciorii Neamțului.
— Unde merge-ți mēi feciori?
— Să ne punem domnișori,
Da 'mpēratu nu ne lasă,
Că-am ședea noi tot pe acasă.

Cunosc câni pe bătut,
Cându-ī badea la caput —
Cunosc câni pe lătrat,
Când eșe badea din sat.

Nu știu Doamne ce baiū au?
Pita din brânci nu le-o iaū,
Nici le-o iaū, nici le-o daū
Și cu mine tot baiū au.

Frunză verde de trifoiū,
Să nu mēi după vēduvoiū,
Că te mustră și te calcă,
Că nu ești ca cealaltă.

Te bată Dđeū beție,
Că me puī la sārăcie,
Și te bată Dđeū somn,
Cum mănānci și cap de om.

Somnul țuica, cui ī place,
Om cu avere nu se face,
Ci se face-un cerșitor,
Și la crișmă tot detor.

Tot am jurat și-voi jură,
Că la crișmă n'oiū umblă,
Dar dracul se poate răbdă,
Că-ī mândră jidovița.

Fost-a tata bēntor,
Și-a rēmas cu mult detor,
Merse mama să plātească,
Și puse cārja pe bute,
Și se puse la bēute.

Mānce-te focu temniță,
De tiner te-am prins drăguță,
Dardă-te¹ focu roșteiū,
De tiner te deschiseiū,
Galbēnu-s nană ca ceara,
De temnițe mānce-o para;
Galbēnu-s nană ca socu,
De temniță mānce-o focu.

— Dididi căluțul mēu,
Că trei sute am dat pe tine,
Ca să me porți foarte bine,
— Domnule stāpanul mēu,
Purtă-te-oiū foarte bine,
Că nu-ī greū trupșorul teū,
Numa-ī greū nāravul teū,
Pāngă² birturi dacă treci,
Pe mine de gard me legi,
Și me mănāncă mușcele,
Până-mi dobor potcoavele.

¹ Ardă-te. ² Pe lângă.

SALON.

Cărți noue.

— Raporturi prezentate Academiei Române, în sesiunea generală trecută. —

Haralamb G. Lecca : Jucătorii de cărți, București 1900.

„Jucătorii de cărți“, piesă în 4 acte, este a partra dintre lucrările dlui Haralamb G. Lecca, prezentate la premiile Academiei.

Serisă într'un stil curgător și limpede, plină de observațiuni norocite asupra lucrurilor și oamenilor din societatea noastră, vie în mișcare și spirituală în formă, ea este una dintre cele mai bune bucăți teatrale, printre cele reprezentate pe scena română de câțiva ani încoace și dacă n'ar suferi — ca tot ce ese din bogatul în măestrie condei al autorului — de oare ce insuficiență în studiul adâncit al caracterelor sau în desfășurarea însușirilor lor, ar fi poate cea mai bună. În deosebitele privilegii ce am avut de a ve da seamă despre scrierile tinerului și talentului candidat, am constatat că abundența fantasiei și ușurinta, cu care îi poate da o reală întrupare, sunt pentru dsa defecte covârșitoare, căci îl fac mai puțin stăpân pe voința și pe judecata-i proprie. Îl fură undă versurilor și se duce la vale peste bolovanii, peste nisipuri, ori flori, ori rădăcini, pentru a eși, dibaci înnotător, la țermul verde și răcoros, de pe care își ia drumul suitor către alte țermuri, neobosit de-apururi, de-apururi înse volnic călător. Dsa vibrează în totdeauna și pentru toate, și nu-i este străin, nici peste margini de puteri. E o cestiune de temperament neastempărul acesta literar; prodigalitatea aceasta e singura înse pentru care nu l-aș pune sub curatelă, fiind că ori-și-când și ori-cum, are ceva de spus, o spune frumos, o spune cu drag, invitându-te par' că el mai înteu, să nu crești că e tocmai adevăr șiretenia povestei. O pripeală firească, în potriua căreia nu poate fi stăpân, îi joacă ciudate renghiuri câte odată și nu mai departe decât „Stelpii Statului“, o farsă hazlie — prea hazlie chiar — e de sigur cea mai bună dovadă despre aceasta.

Nu pomenesc despre dânsa pentru a zice că și în „Jucătorii de cărți“ ar fi cumva pripășită, ci ea să am dreptul de a pune în evidență un punct capital de slăbiciune al lucrării, provenit fără îndoială, din iuțeala combinarilor și pripa înfiripării lor în forme vii și palpabile pe scenă.

Jocul cărților e cea mai nenorocită și, din păcate, cea mai cu pagubă morală și materială, patimă răspândită la noi. Urmele ei triste, jertfele ei crunte le întelnim la tot pasul și deci nu e greu cuiva să aplece ce-i trebuie pentru o piesă de teatru asupra-i, cătând impregiur.

Modelele sunt atât de numeroase și de caracteristice, încât autorul dramatic n'are decât să aibă răbdarea de a le cercetă, pentru a ne înfățișa într'adever ceva întreg, ceva deseversit.

Cu toată pretențiunea titlului seă atât de elo-

cinte, cer iertare gingașului poet, dar nu ne-a arătat miseria, sbuciumul, rușinea și desnădejdea pătimășilor, pentru a ne pătrunde până la suflet și a ne umple de groază în fața prăpastiei deschise înainte-ne.

Un tată fonciarmente onest, cu simțeminte religioase și morale adânc înrădăcinate într'ensul, dar ușurel, nepăsător și risipitor, are un fiu desfrânat, cinic, escroc și criminal chiar. Tatăl joacă și-și perde averea, fiul joacă și mai cumplit și-și perde rușine, demnitate, cinste, tot, tot ce face pe om ființă rațională și simțitoare. Un monstru, care până într'atâta este de înjosit, încât își bate joc de tată, de mamă, de lumea întreagă, numai ca el, el singur, să poată în larg trăi „de capul lui“ !

Un egoist primejdios și îndărătnic, un putregaiu în haine de mătase, un criminal, iată ce este Victor Vanta, fiul lui Filip și al Elenei Vanta, croii dlui Lecca; zic eroii, căci toate celelalte persoane sânt comparși — mai mult sau mai puțin interesanți — cari trăesc și umplu cadrul lustruit și sofisticat, în care se mișcă dânsii.

Un colț din lumea noastră cu fățarniciile, minciuna, zădărniciile și snobismul — această boală modernă a pseudo-civilizațiilor — desfășurate și puse în cea mai uricioasă a lor îndeletnicire.

Tesa autorului de a se dovedi că toate derăpănările, toate prăpăstuirile morale și materiale își iau isvor din blestemata patimă a cărților și că cei mai einștiți, ca și cei mai mișei, sânt tot o apă când sânt cobiți de dânsa; contrastul dintre tată și fiu, dintre jucători einștiți și măsluitori de cărți ordinari, reese negreșit viu din țesătura, nu tocmai nouă, a dramei, dând tabloului o sinistră dar netăgăduită culoare locală. De ar fi fost înse și mai adânc cioplite toate chipurile — dintre cari al bancherului evreu Natan, ispititor, îndrăsneț, limbă rea dar cu scaun la minte, este de sigur minunată — ar avea o mai intensivă energie și ar produce o mai reală impresiune.

Pe când așa cum sânt: unele abia schițate, altele din fugă alcătuite și cele interesante par' că împedecate în mersul lor firesc; ele apar ca niște umbre mai mult sau mai puțin șterse pe pânza tremurătoare a unui cinematograf.

Fireșce, rolul lui Victor e un rol trăit, mai cu seamă când îl vești jucat. La cetire te întristează, pe scenă te indignează, de și, după mine, are marele cusur de a fi prea puțin în acțiune. Al lui Filip e poate prea mult pentru ceea ce vrea să dovedească; iar mai vârtos pentru desnodământ sânt amândoi nepregătiți și aproape neînțeleși.

A ucide e actul supremei disperări, când nu este efectul nebuniei. Un tată care își ucide fiul, fiind că a vrut să-l fure și a fost crud și disprețuitor către dânsul, pedepșește sau se resbună? Unui părinte, nepetat de slăbiciuni și de păcate grele, îi este poate faptul scușabil, căci n'a voit să lase atâta ticăloșie să pângărească mai îndelung atâta curăție și nobleță de suflet. Dar când dânsuși tatăl e vinovat de rele pilde și rele purtări, când de la dânsul a moștenit poate copilul înclinările și patimile înjositoare, este oare el îndreptățit să se facă executorul sentinței de moarte? Părerile vor fi — după creșcere, credință, temperament și înțeles al vieții — pro și contra, în teorie; în practica teatrului înse, când un fapt nu este pe deplin justificat, nu tre-

sevêrsit, fiind că e absurd sau ridicol. Uciderea lui Victor, miserabilul, de către tată-seu Filip, păcătosul, numai pentru că trebuia! — și eră perduț, mi-a părut, pentru sfêrsitul piesei dlui H. G. Lecca, că întrunește amêndoue aceste atribute. Dacă e un exemplu, el e atât de rar și atât de nenorocit, încât nu înțeleg de ce ni l-a dat; dacă e o conclusiune, ea me uimește din partea unui dulce și blajin poet. Cred inse că e mai mult o bravadă, și in acest cas ea întuneacă multe dintre calitățile frumoasei — dar de prisos crâncenei — sale comedii.

Acea lovitură mortală de pistol nu mi-a făcut — și au fost mulți ca mine — nici un efect, de și actul al II-lea și multe scene din actul I și al III-lea sânt vrednice de a fi iscălite de nume ilustre.

Dacă merită premiul ca operă literară, nici o îndoială; ca lucrare dramatică, deci morală, ea îl merită mai puțin, fiind fără folos, ba poate chiar fără cuvenitul prestigii pentru îndreptarea năravurilor.

D. C. OLLĂNESCU.

*

Ioan Popea: Caractere morale. — Esemple și sentințe. Brașov 1899.

Această carte, prezentată Academiei de autor pentru premiare, este o simplă culegere din autorii moralisti. Cartea este împărțită în XVIII capitule, apoi în fiecare capitol sânt aduse, sentințe și exemple, iar pe alocurea pericope întregi din scriitorii români în prosă și poezie.

Scopul autorului este, cum singur ni-o spune, de a instrui tinerimea în cunoștința practică a moralei numai prin exemple. De aceea nici nu are autorul vre-un tractat de teoria moralei în toată lucrarea sa. Cartea cuprinde 385 pagine în 8° și este corect imprimată.

N'are inse nici o originalitate, pentru că numai prefața și micile notițe asupra autorilor, din a căroră opere împrumută sentințe și exemple, sânt lucrarea sa proprie.

Lucrarea în sine este foarte bună și folositoare ca scriere de lectură ușoară morală, este inse lipsită de ori ce sistem științific, prezentându-ne numai o simplă înșirare de exemple și sentințe. O parte din material este tradus din autorii vechi clasici greci și români și din scriitorii mari ai Occidentului. Iar altă parte este luată din scriitorii români, după apărțiere, ca Constantin Negruzzi, Costache Negri, Vasilie Alecsandri, Michail Kogălniceanu, Antim Ivi-reanu, Iacob Stamati, Veniamin Costachi, etc.

Este de laudă întreprinderea autorului de a învăța pe tineri moralitatea prin exemple practice; dar lucrarea sa pare a fi o carte în care să se facă aplicarea unor teorii, prin urmare ca o urmare a altei scrieri în care s'ar cuprinde teoriile morale. Astfel lucrarea rămâne numai o simplă carte de lectură folositoare tinerimii și nimic mai mult.

Pentru aceste motive nu pot recomandă, după părerea mea, această lucrare spre premiare, mai ales că-i și lipsită de ori ce originalitate. Las ultimul cuvânt plenului Academiei.

C. ERBICEANU.

Cine nu știe să ierte, nu știe să iubească. Prietenia trăește din îngăduiri și din iertări dintr'o parte și dintr'alta.

Ilustrațiile noastre.

Cine me iubește? O scenă idilică. O mamă fericită cu doi copii ai sei. Mama s'apleacă 'n iarbă și 'ntreabă glumind: — Cine me iubește? — Cea mai mărișoară sare iute și-si îmbrătoșează mama, strigând: „Eu, eu.“ — Iar mititica, abia putend să se ridice, protestează și strigă: „Nu-i adevărat, eu, eu“.

Cenușotca. Cine nu cunoaște din poveștile poporului pe Cenușotca, fata săracă, părăsită de toți, care în cele din urmă prin frumusețea sa ajunge crăiasă?! Pictorul ne-o reprezintă prin ilustrația pe care o publicăm în interiorul foii noastre. Încântătoare, ședend la fântână, în mijlocul paserilor sale. Un adevărat tip feeric.

LITERATURĂ.

Academia Română a ținut vineri la 20 octombrie v. (2 novembre n.) ședință publică. Cu asta ocaziune dl V. A. Urechia a cetit un capitlu din lucrarea sa „Din domnia lui Ioan Caragea“, — iar dl C. Erbiceanu despre „Atanasie Comnin Ipsilant și cronicul seu privitor la România“.

Domnia și viața lui Petru-vodă Șchiopul. A apărut la București volumul XI din colecțiunea Hurmuzaki, cuprindend Documente privitoare la istoria Românilor din secolul al XVI-lea (1517—1612) relative mai ales la domnia și viața lui Petru-vodă Șchiopul, adunate, adnotate și publicate de Niculaș Iorga, sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunii publice și ale Academiei Române. Un mare volum în 4° de peste 900 de pagine, tipărit frumos, avend la început o frumoasă ilustrație care reprezintă pe Petru Șchiopul și familia sa (1584) după o frescă la Galata. Colecțiunea e introdusă de o voluminoasă prefață scrisă de dl Iorga pentru ca să ușoreze sarcina cercetătorilor acestui volum și în general, a celor ce se ocupă cu istoria română în secolul XVI-lea, dând o privire asupra vieții domniilor lui Petru Șchiopul.

Studiul vinurilor din România. În secolul al XX-lea și generală din 1903, Academia Română va decerne și Premiul Statului Lazăr, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studiul vinurilor din România din punctul de vedere economic și al compozițiunii lor chimice. Acest studiu va trebui să cuprindă cel puțin: I. Espunerea cunoștințelor ce avem asupra: *a*, întinderii viilor, valorii și costului culturii lor; *b*, producțiunii vinului sau a producțiunilor derivate și a valorii lor; *c*, comerțului esterior de vinuri și de produse derivate; și *d*, consumațiunii interioare de vinuri și de produse derivate. II. Descrierea a cel puțin patru din marile podgorii din țară, luând de preferință doue din Muntenia și doue din Moldova. Descrierea va trebui să cuprindă: *a*, topografia generală; *b*, esposițiunea; *c*, natura geologică și petrografică a solului; *d*, pe cât posibil climatul sau cel puțin datele meteorologice ale regiunii; *e*, descrierea speciilor de viță cultivate, cu desemnuri de struguri și de frunze; *f*, modul de cultură a viței și costul lucrului; *g*, modul fabricării vinului și eventual al produselor derivate; *h*, producțiunea, valoarea ei; *i*, valoarea viilor; *j*, viile cele mai renumite; *k*, analiza mecanică

și chimică a pământului din cel puțin trei vii pe podgorie, cari se deosebesc mai mult una de alta, fie prin calitatea sau cantitatea produselor, fie prin natura pământului; *l*, analiza mustului fabricat din câte o singură specie de struguri; *m*, analiza musturilor fabricate din amestecuri de struguri, așa cum se face de ordină prepararea lor în localitate; se vor analiza cel puțin musturile provenind din viile ale căror pământuri au fost analizate; *n*, analiza vinurilor din acele podgorii, analizându-se cel puțin vinurile din viile ale căror pământuri au fost analizate și pe cât posibil vinurile produse în aceeași vie în diferiți ani. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1902.

Anale parlamentare. A apărut la București volumul X din „Analele Parlamentare ale României”. Partea I, Obicinuța obștească adunare a țerei românești, 1840—1841. Partea II, Obicinuța obștească adunare a Moldovei. 1840—1841. O lectură interesantă ca limbă și ca formă de parlamentarism înainte cu șese-zeci de ani.

Biblioteca bunului econom. Sub titlul acesta a început să apară la Orăștie, în institutul tipografic „Minerva”, o bibliotecă populară. Prima broșură poartă titlul: „Povețe practice pentru întocmirea gospodăriei în moșiile mici comasate” de Isidor Blaga, preot în Lancrem. Cu bucurie salutăm aceasta întreprindere. Nu înțelegem înse ce caută în titlu cuvântul „gospodărie”, neîntrebuintat și prin urmare neînteles dincoace de Carpați nicăieri. Dacă e vorba să scriem cum vorbește poporul, să nu-i impunem cuvinte pe cari el nu le cunoaște. Și dacă-i introducem de acele, să căutăm întâi dacă avem trebuință de ele? a doua, dacă sunt frumoase. Să nu importăm ori ce, numai pentru că în România se scrie așa, par că tot ce se întrebuintează acolo ar fi neaș românesc și frumos. „Gospodăria” este un cuvânt atât de pocit, încât chiar de ar exista în graiul nostru popular, ar trebui să-l scoatem. — În primul articol al broșurei găsim cuvântul „zarzavatură”. Afară de Brașov, mai înțelege unde-va poporul nostru cuvântul acesta? Sau e atât de armonios, că trebuie să-l transplantăm și dincoace de Carpați? Nu sună bine: „verdețuri”? — Și, revenind la „gospodărie”, n'avem noi cuvântul „economie”? Nu ve place? Dar atunci trebuie să se schimbe și titlul foii și, în loc de „Bunul Econom” să se numească „Bunul Gospodar”.

Societatea Geografică Română din București va serba jubileul de 25 ani al înființării sale la 6/19 decembrie viitor. Serbarea va fi presădită de însuși regele, menținându-se programa pe care am publicat-o încă în vara trecută.

TEATRU.

Teatrul Național din București. „Suprema forță”, noua piesă în 4 acte a dlui Haralamb G. Lecca, s'a jucat întâia-ori joi la 1 noiembrie n. Piesa a avut mare succes. Autorul, cât și artiștii, au fost chieși cu entuziasm înaintea rampei. — „Mășterul Manole” va fi titlul unei piese noi, anunțată pentru stagiunea viitoare. Piesa va fi scrisă de dl B. P. Hașdeu, în colaborare cu dl Haralamb G. Lecca. — „Pecetele”, noua piesă a dlui Radu D. Rosetti, s'a pus în repetiție.

Đoara Agata Bărsescu la Teatrul Național din București s'a început debutul în săptămăna aceasta joi în 26 octombrie (8 nov.) cu piesa „Medea”. Pentru astăzi sâmbăta s'a anunțat „Magda”. Afară de alte piese, în cari a jucat și în stagiunea trecută, va mai debută în: „Antoniu și Cleopatra” de Shakespeare, „Alexandra” de Voss, „Fiul pădurilor” de Halm, „Athalia” și „Phedra” de Rașine; „Gloria” de Annunzio și în o piesă originală „Irina” scrisă în adins pentru Đoara Bărsescu, de căpit. Ursaky, autorul piesei „O casnicie” care în anii trecuți a avut succes mare.

Concert și teatru în Brașov. Corul bisericeii Sf. Treimi de la Tocile va da la 10 noiembrie n. petrecere populară, în sala redutei, precedată de concert și reprezentație teatrală. Programul producțiunii: 1. *a*, „Sună buciul d'alarmă”, cor bărbătesc de I. Simonescu. *b*, „Doina Olteanului”, cor bărb. de * *. 2. „De la Herța 'n Dorhoiu”, anecdotă de Th. Speranța, declamată de G. Gal. 3. *a*, „Duminea cea mare”, cor bărbătesc de G. Georgescu—Kiriac. *b*, „Sai Române”, horă populară, cor bărb. de * *. 4. „Arvinte și Pepelea”, comedie într'un act de V. Alexandri. Persoanele: Dni N. Ardeleanu, G. Stinghe, și „Idil la țară” comedie într'un act de Juin și Flerx, persoanele: Dl G. Mercheșan, dra El. Rășnovan, dl L. Savu, dra M. Ilescu, dl C. Florea, dra M. Suciu, dl El. Pompeiu, dl A. Șelariu, dl Oct. Bogdan

Concert și teatru în Reșița montană. Reuniunea română de cânt și musică din Reșița-montană aranjează la 24 nov. n. în localul casei române o serată teatrală-musicală. Întăi se va jucat: „Pictorul fără voie” comedie într'un act de Anton Pop; apoi corul miest va cântă piesele: „Resunet de la Crișana” de I. Vidu, „Foaie verde” și „Anghelușa” de T. Popovici, „Stancuța” și „Fii ai Romăniei” de G. Musicescu. După concert, dans.

MUSICĂ.

Societatea română de cântări și musică în Caransebeș, în adunarea generală ținută la 14/27 octombrie a. e. s'a constituit pe anul societății 1900/901 în următorul mod: Președinte: Nicolae Veleu, notar; Achim Aliontie, cassar; Ioan Harambașa. Membrii în comitet: Nicolae Popovici, Ilie Romănu, Mareu Hertilă, Traian Ionașiu și Ioan Buru jun.

Psaltichia pe note. Am anunțat în nr. trecut broșura dlui Gavriil Musicescu, prin care răspunde la raportul comisiunii sinodului din Romănia, discutat în ședința de la 25 maiu 1899, relativ la înlocuirea semnelor psaltichiei prin notațiunea lineară. Spre a lămură chestiunea aceasta, adăugăm, că repositul episcop Melchisedec a însărcinat pe compositorii musicali Musicescu, Caudella și încă pe unul să transcrie cântările bisericeii orientale pe notele musicăi moderne. Dl Musicescu s-a și îndeplinit lucrarea; transcrierile sale au fost aprobate de sf. sinod și introduse în toate școlile din țară, afară de seminariu. Dsa a cerut să se introducă și acolo, înse sinodul a refuzat, pentru cuvântul că transcrierea ar introduce musica bisericească occidentală. În contra acestei tendințe se apără dl Musicescu în broșura sa, cerend ca sinodul să discute de nouă chestiunea.

Musică Română în Macedonia. Dl Wachman, directorul conservatorului din București, a dăruit bib-

liotecei liceului român din Bitolia, 25 bucăți din manuale, teorii și solfeții și mai multe compoziții musicale. — *Dl Ștefanescu*, profesor de canto, a compus pentru școalele din Macedonia, cântecul de Stea, Vicleimul și pomul de Crăciun. — *Dl Bănulescu*, profesor și director al corului de la mitropolia din București, a oferit o colecție de coruri pentru școalele din Macedonia. — *Dl Demetrescu*, profesor de violoncel și șef de orchestră la Teatrul Național, a făcut mai multe compoziții musicale pentru coruri românești macedonene.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Demisiunea directorului gimnasial Virgil Onițiu.

Cu durere cetim în „Gazeta Tr.” că directorul gimnasiului gr. or. român din Brașov, dl Virgil Onițiu, ș-a dat demisiunea din postul de director. Față cu actul demisiunii, scrie numitul ziar, conferența profesorală a decis cu unanimitate a se înainta Consistoriului următorul coneluz: „Față de cazul neașteptat al abdicării dlui director V. Onițiu, conferența profesorală își exprimă adâncă sa părere de reu, că relațiunile între onorata Eforia școlară și între direcțiunea școalelor noastre medii, relațiuni, a căror influință o simte și corpul profesoral, în timpul din urmă au ajuns într'o stare așa de încordată, încât au necesitat retragerea dlui V. Onițiu din postul de director; mai departe, conferența recunoscând, că în timpul de șase ani îndepliniți, de când se află în fruntea școalelor medii, dl V. Onițiu ș-a împlinit cu devotament și conștientitate chemarea de director, contribuind din toate puterile la progresul moral și intelectual al institutelor conduse de dânsul, precum și la ridicarea prestigiului acestor institute, își exprimă deplina sa încredere față de dânsul, consimțind și în cazul de față cu procedura sa, — și în fine roagă pe venerabilul Consistoriū, ca având în vedere pe de o parte meritele dlui director V. Onițiu pentru școalele noastre, iară de altă parte interesul bine înțeles al acestor școale, să nu-i primească demisiunea, ei să ia măsurile de lipsă pentru delăturarea inconvenientelor, cari au cauzat această demisiune, restabilind relațiunea, ce a existat între directorul școalelor noastre și între Eforia școlară înainte de intrarea în vigoare a „Regulamentului pentru afacerile interne ale organelor administrative” de la școalele noastre centrale, aprobate de venerabilul Consistoriū archidiececan în 3 ianuarie an. c.”

Adunări învățătoarești. *La Gladna-de-sus* în 17 nov. n. se va întruni în adunare generală despărțământul Alba-Iulia al reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceasa Blașului. — *La Bogdana* în 22 octombrie n. s'a ținut adunarea reuniunii învățătorilor români din despărțământul Almajului mare. — *La Panade* se va ținea în 10 nov. n. adunarea de toamnă a despărțământului Biei al reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceasa Blașului.

Școala comercială română din Salonic, precum cetim în „Peninsula Balcanică”, înaintează frumos. Are un local splendid, așezat tocmai în centrul cartierului creștin. Tricolorul român fâlfăie în continuu de pe balcon, iar încrederea Românilor crește pe fiecare zi. În clasa primă au venit șese elevi de la gimnasiul grec și 4 de la școala bulgară. Una din cauzele progresului acestei școli, este priceperea și devotamentul directorului M. Dimonie.

Convocator.

Societatea pentru înființarea unei școale de fete române în Oradea-mare își va ținea adunarea generală în Oradea-mare la 8 decembrie st. n. după miezăzi la 3, în localul institutului „Bihoreana” cu următoarea programă:

1. Președinlele deschide adunarea.
2. Se va alege un secretar pentru redactarea procesului verbal al adunării.
3. Cassarul va face raport despre progresul Societății și în special despre starea fondului ei.
4. Se va alege o comisiune de trei care să examineze raportul cassarului și să facă raport adunării.
5. Se va alege o comisiune de trei la care se vor înscrie membrii noi și la care se vor plăti taxele de membrii, având comisiunea a raportă adunării.
6. Propuneri eventuale.
7. Alegerea președintelui, vicepreședintelui și a comitetului societății pe trei ani următorii.
8. Se va defige locul și timpul viitoarei adunări generale.
9. Președintele va închide adunarea.

Învităm la aceasta adunare pe toți membrii Societății, precum și pe aceia cari doresc a fi atari. Oradea-mare 7 nov. 1900.

TEODOR KÖVÁRY
președinte.

N. ZIGRE
cassar și substituit secretar.

C E E N O U.

Hymen. *Dl dr. Alexandru German* din Bistrița și dșoara Ana Filipan din Năsăud s'au fidantați la 28 octombrie n. — *Dl Parteniu Crișan* și dșoara Ludovica Hagea se vor cunună la 11 nov. n. în biserica ortodoxă din Măgina. — *Dl Constantin Criștiū* și dșoara Ana D. Moisin își vor serbă cununia la 11 nov. n. în biserica cea mare din Seliște. — *Dl Ioan Cârceu*, învățator în Reteag și dșoara Ludovica Bezerița din Arpașteu s'au logodit la 28 octombrie n. — *Dl George Moldovan*, antreprenor la lucrări publice și dșoara Elena G. Florea s'au cununat la 4 nov. n. în Brașovul-vechiu.

Reuniunea femeilor române din Brașov va ținea adunarea sa generală ordinară la 6/19 novembre, la orele 2 $\frac{1}{2}$ după miezăzi în sala cea mare a edificiului școalelor, sub presiul dnei Susana Popovici, vicepresidentă, secretar dl Lazar Nastasi. Va fi la ordinea zilei și alegerea comitetului pe viitorii trei ani.

Reuniunea femeilor române gr. or. din Bran și giur își va ținea adunarea generală în 29 oct. v. (11 nov. n.) sub presiul dnei Letiția Stoica, secretar dl N. Runcan.

Avansările militare de toamnă. Cu ziua de 1 novembre st. n. au mai fost avansați între alții și următorii: La infanteria: în gradul de colonel: locot. colon. Ignatie cav. de Iacobich în reg. inf. 50; locot. colonel majorul M. Cernokrak reg. inf. 2; căpitan cl. I: Dem. Burdea reg. inf. 33; Theodor Cernăuțan reg. 41, Greg. Iovescu reg. inf. 61, Mihail Cioban reg. inf. 33; căpitan cl. II: locotenentii: Ioan Popovici reg. inf. 31 transf. la reg. inf. 32; Eugen Petco bat. de pioneri I transf. la reg. bat. pion. 5; Toma Filipescu de la instit. geogr. milit. Ca locotenenți: sub-locotenenții: Virgil Bianu bat. de vânători 10, Traian Bulbuc reg. inf. 88, Vasile

Popescu reg. inf. 97, ca sub-locotenent: aspiranții de oficer: Traian Radu reg. inf. bosniac 1, Leo Paica reg. inf. 23, Eugen Smoală reg. inf. 92, Sabin Banciu reg. inf. 44, Amos Popu reg. inf. 4, Maximilian Dorda reg. inf. 85, Sabin Târșiu reg. inf. 43, Mihail Stoica reg. inf. 4, Ambrosiu Păcurar reg. inf. 33, Aurel Suci reg. inf. 61, Victor Chirilă reg. inf. 63. La artilerie în rangul de căpitan cl. II: locotenentul Ioan Măcelariu reg. de artilerie 7; locotenent sub-locotenentul Corneliu Vornica reg. artil. 35 și aspirantul de oficer Ioan Maniu a fost înaintat la gradul de sub-locot. La auditorat a fost înaintat la rangul de colonel-auditor, locot. colon. Ioan Mihăltianu, numit referent la tribun. superior militar. În statul medicilor au fost înaintați: Dr. Nicolaș Vraciu medic de regiment cl. I, dr. Gregoriu Franta și dr. Ioan Mânzar medic de reg. cl. II. La oficiul de edile: Nonus Poruțiu, oficial la direcțiunea de edile în Alba-Iulia; Aron Lupean, oficial de compatibilitate la oficiul de edile din Sibiiu, transferat la Viena. La honvedime a fost înaintat la rangul de căpitan cl. II. locotenentul Iulian Martian.

Redactori români compromiși moralicește. „Tribuna“ din Sibiiu publică în nr. 205 un articol semnat „Filantrop“, care discutând starea ziaristicii noastre, serie:

„O altă cauză internă, care indică slăbiciunea unora din foile noastre și pentru care publicul nu poate fi făcut răspunzător, este și abuzul cutărui redactor de a publică în foaia sa lucruri, cari vatemă bunul simț al publicului cetitor. Cine să-și dea sprigină se unei „foi, în care cu intențiune se falsifică adevărul și se bruschează întreprinderi recunoscute de toată lumea ca nobile și folositoare? Natural, că un astfel de abuz nu poate purcede, fără numai de la oameni certați cu legile moralei. Și cine poate tăgădui, că între redactorii foilor noastre sunt și au fost oameni compromiși moralicește, cari nu pot inspira încrederea și respectul cuvenit în societate și cari pe zi ce merge tot mai mult înstrăinează publicul românesc de la datorința de a sprigini suflătește și moralicește presa română? Cine vrea să reprezinte voința poporului român și în numele lui să glăsuiească, acela are să fie cinstit și cuminte ca însuș poporul, iar netrebniei și nevredniciei să piară din fața poporului“.

În interesul onoarei presei române se impune ca chestiunea aceasta să se lămurească. A scrie într'un ziar românesc, că „între redactorii foilor noastre sunt și au fost oameni compromiși moralicește“ este a arunca asupra presei noastre o pată ce nu se poate trece cu vederea. Cel ce face astfel de învinuire gravă, este dator să și probeze ceea ce spune. A vorbi numai în general, nu este permis. De aceea credem că autorul articolului de sigur ne va destăinui cine au fost și cine sunt acei redactori.

„Reuniunea economică din Orăștie“ va împărți în adunarea sa generală pentru anul de față, între membrii sei, următoarele premii; 1. Doue premii de 10 cor. în aur, pentru acei membri ai Reuniunii,

cari vor dovedi că au pus de nou în primăvara de față cel puțin 50 de altoi în grădinile lor. 2. Un premiu de 10 cor. în aur pentru acea școală de pomi, respective pentru acel membru al Reuniunii, care va dovedi mai mult spor în anul de față în o asemenea școală. 3. Cinci premii de câte 20 cor. pentru acei membri ai Reuniunii, — de aproape sau de departe — cari vor dovedi, că și-au cumpărat în anul acesta câte o vițelușă de prăsilă de soi curat Pinzgau sau Bern.

Călătoria părechi regale italiene. Visita, pe care părechia regală italiană trebuia să o facă la Viena nu se va mai face, căci nu s'a putut combină reîntoarcerea visitei împăratului Francisc Iosif la Roma, din cauza Vaticanului. Regele și regina Italiei se vor duce numai la Berlin, Londra și Petersburg.

† **Stefan Moldovan**, nestorul clerului gr. cat. român, preposit sau archipresbiter al bisericii catedrale gr. cat. din Lugeș, prelat domestic al Pontifului Roman, membru fondator al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, precum și al Societății pentru crearea unui fond de teatru român, un bun și zelos român, a încetat din viață, după o boală îndelungată, la 4 novembre, în etate de 88 ani al vieții și în al 63-lea al preoției sale, jelit de fiica sa Adolfină Moldovan ved. Oltean, de noro-sa ved. Rosa Moldovan, de nepoatele Sidonia și Alma Moldovan, de ginere-seu conte Francisc Norman de Andenhoffe, de nepoți, nepoate și strănepoate și de alți numeroși consăngenii. În mormântarea s'a ținut în 6 nov. n.

† **Coman Schitea**. Săptămâna trecută a reposedat la Seliște moș Coman Schitea, țeran fruntaș, care ș-a lăsat toată averea, 10.000 coroane în bani gata, școalei gr. or. române din Seliște.

Au murit: *Nic. cav. de Cristea*, la Cernăuți, în 1 nov., în etate de 69 ani; — *Elisabeta Burdea*, soția dlui Costantin Burdea, primar al orașului Caransebeș, la 20 oct. n. în etate de 38 ani.

Numai cu patru coroane se pot câștiga 200.000 coroane. Cele mai favorabile șanse de câștig ofer losurile nouei loterii de stat aprobate de Maj. Sa, de oare-ce 18.122 de câștiguri în valoare de 418.640 coroane se sortează de odată. Câștigul principal 200.000 coroane. Garanție de stat. Fiind că aceste losuri de 4 coroane pot să se vindă repede, este de recomandat ca ele să se comandeze grabnic la naționala casă de schimb societate pe acții (Budapesta, piața Gizela, palatul Haas.) sau cel mult în 8 zile. — La institutul aici numit, se capătă și losuri de classă cu prețuri originale, observând, că acela este cel mai frecventat local de vinzare în patrie, care ofere cumpărătorilor de losuri, cele mai mari garanțe și avantaje.

Călin darul săptămânei.

Dum. a XXII-a d. Rosali, Ev. VII. de la Luca, c. 8, gl. 5, a inv. 11.				
Diua sept.	Călin darul vechi		Călin dar. nou	
				Soarele.
Duminecă	29	Mart. Anastasia	11	Martin 7 0 3 58
Luni	30	Păr. Zenovie	12	Ionas 7 1 3 55
Marti	31	Apost. Stachie	13	Stainslaŭ 7 3 3 55
Mercuri	1	S. Cosma și Demian	14	Levin 7 5 3 53
Joi	2	Mart. Acindin	15	Leopold 7 7 3 52
Vineri	3	Mart. Achepsima	16	Ottomar 7 9 3 50
Sămbătă	4	Cuv. Ioanichie	17	Emma 7 10 3 49

Proprietar, redactor răspunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.